

Positief gedragsmanagement

Peter Iserbyt – Educatieve Master LO 2021 – KU Leuven

Doelstellingen van deze sessie

- Positief gedragsmanagement kunnen definiëren
- Positief gedragsmanagement toepassen via
 - Manipulatie van antecedenten
 - Manipulatie van consequenties
 - Gepaste reacties op incidenten

Discipline - gedragsmanagement

- Niet hetzelfde (Lavay et al., 2016)
 - Discipline is wel een basis
- Beiden zorgen voor meer gelijkheid in de klas
- Problemen met storend gedrag van leerlingen
 - Grote bron van stress en burnout bij leerkrachten (von Haaren-Mack et al., 2020)
 - Leidt ook tot lager leerresultaat

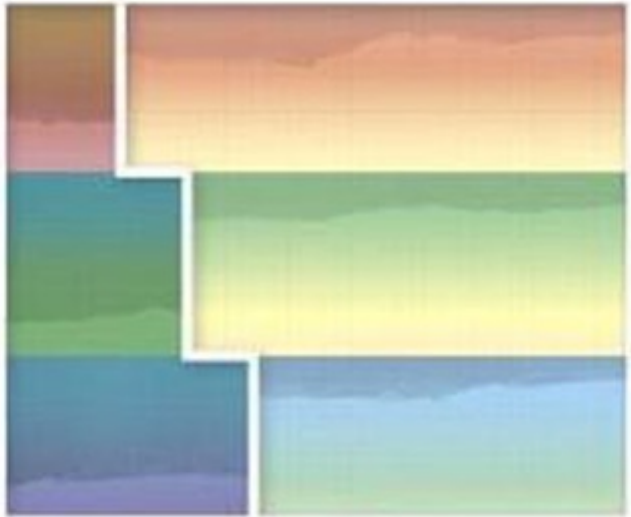

Positief gedragsmanagement

Het **toepassen** van evidence-informed
preventieve- en **interventie**strategieën
om **sociaal gedrag** aan te leren en te behouden
in functie van het **leren**

Applied Behavior Analysis

Third Edition

John O. Cooper • Timothy E. Heron • William L. Heward

Toegepaste Gedragsanalyse

- Toegepaste gedragsanalyse is een wetenschappelijke benadering van gedrag, waarbij men ernaar streeft om wenselijk gedrag (sociaal, academisch) aan te leren en te versterken (Cooper et al., 2020)
- Aangezien wij als mensen deel uitmaken van de natuur, volgt menselijk gedrag natuurwetten (Skinner, 1976)

Stellingname

- Er zijn geen ‘probleemleerlingen’, wel ‘leerlingen met problemen’
- Probleemgedrag is ook geleerd
- Wil je gedrag veranderen, moet je de omgeving veranderen
 - Antecedenten – Gedrag – Consequenties

Tip: Neem jouw eigen lessen eens op en analyseer deze op basis van deze sessie

Een case - 1

- Je stelt een vraag in de klas.
 - Enkele leerlingen steken hun vinger op
 - Eén iemand loept luidop het antwoord

WAT DOE JE?

- Reageer je op de leerling die het antwoord roept?
- Duid je iemand aan die de vinger in de lucht steekt?
- Wat met de leerlingen die gewoon voor hen uit kijken?

Een case - 2

- De leerlingen zijn in stilte en erg taakgericht aan het werk. Twee leerlingen starten onderling te praten.

WAT DOE JE?

- Je spreekt de pratende leerlingen aan
- Je benadert de leerlingen zonder de rest te storen
- Je haalt iedereen terug van zelfstandig werk om klassikaal verder te doen

Een case- 3

- De leerlingen zijn in stilte en erg taakgericht aan het werk. Na 4 minuten zit de individuele oefentijd erop en start je terug klassikaal.

WAT DOE JE?

- Je begint de volgende oefening uit te leggen
- Je start met leerlingen positief te bekrachtigen voor het taakgericht werken in stilte.

Positief klasmanagement

Klassikale strategieën voor preventie

Positief gedragsmanagement

↑ 'on-task' gedrag

↓ 'off-task' gedrag

- Als on-task gedrag ↑ , off-task gedrag ↓
- Focus op positief gedrag verhogen

Een case

Meneer Janssens geeft les in het vijfde middelbaar. De klas heeft 18 leerlingen, waarvan ongeveer 7 meisjes. Hij ervaart erg veel moeilijkheden.

*Hij komt **zelden tot lesgeven**. De leerlingen reageren **niet op instructie** en signalen, zijn erg luidruchtig.*

*Tegenover elkaar zijn leerlingen **verbaal erg hard**. **Procosiaal** gedrag is **niet** aanwezig.*

*In het begin van het jaar viel het nog redelijk mee, maar de situatie is **langzaam erger** geworden. Het lukt nu niet meer.*

*Meneer Janssens heeft zich al verschillende keren **erg kwaad** gemaakt en **kringgesprekken** gevoerd, maar hij krijgt de klas niet op de sporen.*

Een kader om mee te werken: 3 assumpties

- Er zijn twee redenen voor gedrag
 1. Om iets te krijgen
 2. Om iets te vermijden /
aan iets te ontsnappen

Oorzaken van (leerling)gedrag

OM IETS TE KRIJGEN	OM IETS TE VERMIJDEN/ AAN IETS TE ONTSNAPPEN
<p>Aandacht van leraar</p> <ul style="list-style-type: none">• Assistent van de leraar mogen zijn• Storend gedrag <p>Aandacht van klasgenoten</p> <ul style="list-style-type: none">• Klasverantwoordelijke• Flauwe opmerkingen, grof taalgebruik <p>Controle/keuze</p> <ul style="list-style-type: none">• Twee varianten van oefeningen• Discussiëren met leraar <p>Privileges</p> <ul style="list-style-type: none">• Als eerste in de rij mogen staan• Als eerste de oefening mogen starten• Keuze eindactiviteit• Toegang tot materiaal	<p>Opdracht</p> <ul style="list-style-type: none">• Te moeilijk• Te eenvoudig <p>De les (spijbelen)</p> <p>Huiswerk</p> <p>Instructie van de leraar</p> <ul style="list-style-type: none">• Te lang• Niet duidelijk• Te moeilijk <p>Toiletbezoek om ALT te verminderen</p> <p>Samenwerken met iemand</p> <p>Bepaalde stand in het circuit</p>

Krijgen of vermijden bij meneer Janssen

- Thomas vraagt iedere les om naar het toilet te gaan.
- Tijdens de instructie is Lore aan het dromen.
- Katelijne en Lore zijn steeds als laatste in de les.
- Tijdens de actieve leertijd stelt Sophie constant vragen aan de leraar.
- Kristof is de clown van de klas. Hij maakt steeds flauwe opmerkingen tijdens de uitleg van de leraar.
- Tijdens de oefentijd maakt Sophie vaak ruzie.

Een kader om mee te werken: 3 assumpties

1. Er zijn twee grote redenen waarom leerlingen een bepaald gedrag stellen
 - Om iets te krijgen
 - Om iets te vermijden / aan iets te ontsnappen
2. Gedrag wordt in stand gehouden door de (positieve) consequenties!

Consequenties houden gedrag in stand

- Thomas vraagt iedere les om naar het toilet te gaan.
 - De leraar maakt zich kwaad maar staat het toe.
- Tijdens de instructie is Lore aan het dromen.
 - De leraar merkt het niet op en Lore geniet van het dromen (ontsnappen).
- Katelijne en Lore zijn steeds als laatste in de les.
 - De leraar geeft geen timing mee en maakt hier geen opmerkingen over.
- Tijdens de actieve leertijd praat Sophie steeds met de leraar.
 - De leraar gaat hierin mee waardoor Sophie minder moet werken.
- Kristof is de clown van de klas. Hij maakt steeds flauwe opmerkingen tijdens mijn uitleg.
 - De volledige groep ligt steeds in een deuk.
- Tijdens de oefentijd maakt Sophie vaak ruzie
 - Medeleerlingen hebben schrik en geven ze haar zin

Een kader om mee te werken: 3 stellingen

1. Twee grote redenen waarom leerlingen een bepaald gedrag stellen
 - Om iets te krijgen
 - Om iets te vermijden / aan iets te ontsnappen
2. Gedrag wordt in stand gehouden door de (positieve) consequenties!
3. Gedrag ontstaat niet in een vacuum. Er is een vóór en ná!

ABC van gedrag: leerlingperspectief

Antecedent (A) Wat gebeurt er vóór een bepaalde gedrag?	Leerlinggedrag (B) Wat is het gedrag van de leerling?	Consequentie (C) Wat is het gevolg hiervan?
De leraar geeft klassikaal het startsignaal om de oefening te starten.	Thomas vraagt om naar het toilet te gaan en krijgt toestemming.	Thomas ontsnapt aan de oefentijd.
De leraar geeft een taakpresentatie.	Kristof maakt een flauwe opmerking.	De klas lacht en Kristof krijgt aandacht.

ABC van gedrag: leraarperspectief

Antecedent (A)	Leraargedrag (B)	Consequentie (C)
Thomas vraagt om naar het toilet te gaan.	Mr. Janssen maakt zich kwaad en zegt dat het nu echt de laatste keer is.	Thomas zal dit nog vragen. Mr. Janssen kan snel verder met de les en heeft geen weerstand.
Kristof maakt een flauwe opmerking tijdens de taakpresentatie.	Mr. Janssen reageert “Kristof altijd hetzelfde met jou hou die moppen maar voor jezelf.”	Kristof krijgt aandacht, klasgenoten lachen. Dit gedrag zal verder gezet worden.

Gedrag veranderen = relaties openbreken

Antecedent-manipulatie

Preventie van storend gedrag, promotie van positief gedrag

Manipulatie van antecedenten: PREVENTIE

Mr. Janssen wil een lesomgeving maken waarin de kans op storend gedrag MINIMAAL is

Antecedent-manipulatie

Antecedent (A)	Leraargedrag (B)	Consequentie (C)
Aan het begin van het schooljaar werden leerlingen geleerd dat toiletbezoek tijdens de les niet toegelaten is.	Thomas vroeg om naar het toilet te gaan, maar de leraar verwees naar de gemaakte afspraken.	Thomas heeft geleerd dat toiletbezoek niet onderhandelbaar is.
Vóór de les krijgt Kristof aandacht van de leraar. Hij wordt gewezen op het belang van luisteren naar de instructie.	De leraar houdt zijn taakpresentatie beknopt en duidelijk met een check for understanding bij Kristof.	Kristof krijgt positieve aandacht van leraar en zijn gedrag zal verder gezet worden.

Observatie bij (van) meneer Janssens

- Frequentie van aanspreken leerlingen bij voornaam & kortbij: <2
- Geen ontvangst, verwelkoming leerlingen. Weinig warmte en enthousiasme.
- Moelijkste leerlingen minst vaardig.
- Interactie met Iln is erg defensief, opgejaagd, gefrustreerd, soms cynisch
- Meneer Janssens geeft geen duidelijke signalen, routines
- Onduidelijke instructie en management
- Vaak fysieke afstand met leerlingen
- Vaak dreigen met straffen.
- 95% van de interactief gaan over wat niet goed is.

Antecedenten: usual suspects

1. Leraargedrag
2. Routines, structuur, en afspraken
3. Management van IIn, omgeving en tijd
4. Kwaliteit van instructie
5. Interactie met de leerstof

Doel = structuur, 'veiligheid' bieden waarin negatief gedrag GEEN plaats krijgt omwille van snelheid van POSITIEVE activiteiten

1. Leraargedrag: 'connect' met leerlingen

Mr. Janssen kent niet alle leerlingen bij naam, noch hun hobby's of interesses.

- Geef bij begin van het jaar een vragenlijst hierover
- Spreek leerlingen bij voornaam aan

Hij verwelkomt leerlingen niet bij aankomst, noch is er een goede afsluiting.

- Misschien een handshake bij aankomst? Informeel gesprekje?

Hij is vaak cynisch, sarcastisch.

- “Amai jij bent eens in orde! Het zal zeker mooi weer worden vandaag”

2. Afspraken zijn cruciale antecedenten

Respecteer

JEZELF

Tijdens de les werk ik taakgericht. Ik heb steeds het nodige material bij.

ANDEREN

Ik communiceer positief met klasgenoten. Klasgenoten aan het werk stoor ik niet.

DEZE PLAATS

Ik hou deze klas netjes en gebruik alle materialen met zorg.

Afspraken zijn er om de veiligheid te garanderen, een positieve leeromgeving te scheppen, en succesvol te zijn!!

2. Structuur van de les

Mr. Janssen heeft geen vaste structuur. Dit maakt dat het lesverloop niet voorspelbaar is en goed gedrag niet ingeslepen wordt.

- Welke structuur gebruik je voor de les en wees CONSEQUENT!
 - Lesdoel communiceren, voorkennis activeren
 - Onderwijzen, belang toelichten, tussentijds toetsen
 - Begeleide inoefening
 - Controle op behalen lesdoel
 - Les afsluiten
- ‘Foreshadowing’

2. Routines

Lesanalyse leerde dat Mr. Janssen geen routines heeft.

- Aankomst, lesbegin, afsluiten les, voorkennis activeren,
 - Tijd? Organisatie? Betrokkenheid van leerlingen?
- Welk gedrag bij binnenkomen
- Opstarten en afsluiten van de les: niet formeel
- Toiletbezoek
- Vragen stellen? → na uitleg L en niet tijdens (ga NIET in op IIn tijdens instructie)
- Materiaal halen en wegbergen

2. Structuur en routines

- 1' or 2' minute party
- Brain breaks

→ Zeer goed managen

→ Wanneer – dan...

3. Management van IIn, omgeving en tijd

Mr. Janssen is weinig actief, maakt niet vaak oogcontact en laat oefeningen lang lopen en ontaarden.

- Nabijheid van de leraar = proximateit
- Effectief management van instructie (denkstappen luidop, gedrag van leerlingen sturen, check for understanding)
- Actieve supervisie
- Alle studenten binnen gezichtsbereik houden
- Lestempo

3. Management van IIn, omgeving en tijd

- Leerlingen terughalen van interactiemoment
 - Klassikale respons, vb. 'Ja meneer' klappen, standbeeld', aftellen met jou, in halve cirkel voor jou met oogcontact, 6A – HOERA, 5B – IS MEE, 4C – OKEE
 - Countdowntimers (in powerpoint presentaties)
- Hoe zijn de banken opgesteld? Wie zit naast wie?

4. Kwaliteit van de instructie

- Wat zijn de doelstellingen van deze les?
 - Is er een challenge voor leerlingen?
 - Is de instructie van de taak helder?
 - Is de taak niet te moeilijk of te makkelijk?
- Modelleren, denkstappen communiceren als L

PRECORRECTIE

5. Interactie met de leerstof

Mr. Janssen houdt leerlingen niet aansprakelijk. Zijn evaluatie is niet transparant en voor leerlingen subjectief, niet gericht op het leren.

- Heb je een duidelijk criterium dat leerlingen moeten halen?
- Constante check van begrip
- Wisbordjes, handen opsteken bij vraagstelling

Leraargedrag

Reageren op storend gedrag

Wat probeerde Mr. Janssen al?

- Negeren
- Emotionele reacties
- Stem verheffen, roepen, boos worden, autoriteit inzetten (directie)
- Lange gesprekken
- Onderhandeling, discussie (power struggle)

Proximiteit

- Vb. Tijdens de instructie merkt hij dat Peter geen oogcontact maakt en een leerling op een ander terrein volgt.
- Hij blijft praten en stapt in de richting van Peter. Peter kijkt naar leraar.
- Consequentie: de leraar geeft Peter thumbs up.

Het 'ripple effect'

Ripple effect

- Janssen: Team B heeft net excellent werk geleverd door exact de oplossingsstrategie te leveren. Ik wil dit nu bij alle teams zien!
- Janssen: Team B heeft een oplossing gevonden. Team B verspreid jullie over andere teams en je krijgt 15" om 1 tip te geven.
- Consequentie: Alle teams werken beter.

Verwijs naar gemaakte afspraken

- Vb. Tijdens het zelfstandig oefenen praat Pol tegen de partner.
 - Janssen: “Pol, welke afspraken hadden we gemaakt mbt zelfstandig werk? Past dit binnen ‘Respect voor anderen’ (wijst naar poster)?”
 - Pol: “Ik werk steeds taakgericht en laat klasgenoten werken”.
 - Janssen: “Prima, Pol. Ik reken erop dat je dit niet meer vergeet.”

Geef leerlingen een uitweg / hulp aanbieden

Vb. Tijdens de demonstratie is Piet constant aan het praten tegen John.

- Janssen: "Piet, kan je me niet horen van waar je daar staat? Kom anders gerust een beetje dichterbij zodat je me beter kunt horen."
- Piet: "Stopt met praten en kijkt naar leraar."

Kort fysiek contact

- Vb. Tijdens een frisbee wedstrijd reageert Thomas gefrustreerd. Hij begint te roepen en neigt fysiek te worden.
- Janssen: Komt snel bij Thomas (proximiteit), legt kort even hand op schouder en spreekt met normale stem “Thomas, rustig aan. Sterke ploegen die willen winnen ondersteunen elkaar en blijven positief. Reageren zoals jij nu doet helpt niet om te winnen.”
- Thomas: Kalmeert en neemt terug positie in.
- Janssen: wacht op instantie om Thomas in gelijkaardige situatie positief te bekrachtigen wanneer hij positiever reageert op balverlies.

Focus op gedrag dat je wilt zien

NIET	WEL
Billy stop met die lat op je bank te slaan!	Billy hou de lat vast aub. Dankje!
Stop met praten allemaal!	Kijk allemaal naar mij en hou de lippen op elkaar. Prima zo!
Kristof lach je partner niet uit.	Kristof ga wat dichterbij staan zodat je zijn bekken kan ondersteunen. (helpersfunctie)

Mr. Janssen doet hier twee dingen:

- Focus op gedrag wat hij wil zien
- Leert (nieuw) gedrag aan

De expert leraar in gedragsmanagement

Effectief gedragsmanagement in de klas,
vanuit ABA perspectief,
betekent het ontwikkelen
van stimulus controle (Eldar et al., 2017)

→ Expert managers gedragen zich anders dan beginners

De expert vs beginner

- Snellere identificatie van potentieel probleem
- Groter repertoire aan strategieën om met de situatie om te gaan
 - Oogcontact, dichterbij stappen, non-verbaal, naam lln verwerken in instructie, tempo opdrijven, afleiden, check op begrip, ...
- Timing (snel vs traag)

Consequenties

Gevolgen van gedrag manipuleren

Gedrag veranderen = relaties openbreken

Consequenties

- Leerlingen leren dat wanneer ze doen wat er gevraagd wordt, er **positieve gevolgen** komen
- Positieve bekrachtiging
 - Non-verbaal
 - Verbaal
 - Aandacht
 - Keuze/controle
- Wanneer/dan situaties

Meestal geven wij opmerkingen wanneer iemand stoort!

Straffen alleen werkt niet

- Er wordt geen nieuw gedrag geleerd
 - Leerlingen die probleemgedrag vertonen hebben dit geleerd
 - Leerlingen met antisociaal gedrag hebben vaak een beperkt gedragsrepertoire (ze kunnen dit nog niet)
- Kwaad maken, roepen, emoties, straffen
 - Deze werken op korte termijn, maar gewenning door leerlingen.
 - Als leraar blijft dit overleven omdat het kortstondig werkt.
 - Geen nieuw gedrag wordt geleerd

Positieve consequenties Mr. Janssen

- Positieve bekrachtiging leraar, applaus, erkenning van geleverd werk
- Toonmoment van wat geleerd werd
- Goede cijfers, punten, klas van de week, foto in schoolkrant,...
- Keuze activiteit, maken Spotify playlist volgende les, ...
- Bon voor lunch, drankje in schoolrestaurant, voucher voor lokale winkel, schoolfuif,
- Diverse privileges: klaskapitein, joker om in te zetten, prijzen, ...

Negatieve consequenties

- Wat zijn jouw consequenties? Voorbeeld:
 - 1e waarschuwing
 - 2e opmerking: Gele kaart dus 3' bank en leraargesprek
 - 3e opmerking: verlies speeltijd
- Geef de consequenties kortdaat en neutraal
- Na afloop consequenties: check besef bij leerling, stel een doel (goed gedrag)
- Communiceer negatieve consequenties bij begin van het jaar

Wat met ernstig probleemgedrag?

Wat is het probleem?

- De leerlingen zijn erg luidruchtig!
- De leerlingen luisteren niet!
- De leerlingen zijn erg lastig!

= TE VAAG

Breng het probleem goed in kaart

Omschrijf heel concreet het gedrag

- Wat
- Intensiteit
- Duur

Omschrijf zo concreet mogelijk de context

- Uur, vak, dag, partner, opdracht, materiaal
- Wat gebeurde er onmiddellijk voor het gedrag?
- Wat gebeurt onmiddellijk na het gedrag? FUNCTIE?

Breng het probleem goed in kaart

Overleg met jouw collega's

- Zelfde gedrag?
- Contextuele verschillen/overeenkomsten?

Gedrag in kaart? Begin klein

- Gedrag is een leerprogressie
 - Hoe bouw je het leerproces op?
- Herbekijk jouw antecedenen
- Identificeer doelgedrag: wat wil je aanleren?
 - Dit doelgedrag is zeer eenvoudig
 - Is een basis om verder op te bouwen
 - Wat is het criterium voor succes?
- Zorg voor bekrachtiging!
- Maak de prestatie publiek zichtbaar

Alternatieven – reductie van probleemgedrag

- Bekrachtiging van een lagere frequentie
- Bekrachtiging van incompatibel gedrag
- Time-out
- Response cost

		<i>Was I respectful?</i>		<i>Did I follow directions?</i>		<i>Did I use appropriate hands & feet?</i>		<i>Did I use appropriate language?</i>	
		<ul style="list-style-type: none"> • Wait to be called on • Avoid arguing 		<ul style="list-style-type: none"> • Stop task when asked • Pay attention & Participate • Stay on-task 		<ul style="list-style-type: none"> • Stay in seat • Stay in “bubble” 		<ul style="list-style-type: none"> • Talk about “school things” • Avoid complaining 	
	Initials	Student	Teacher (D)	Student	Teacher (N)	Student	Teacher (H)	Student	Teacher (L)
11:55-12:30		YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO
12:30-1:00		YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO
1:00-1:30		YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO
1:30-2:00		YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO
2:00-2:20		YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO	YES or NO
Total									

Self-monitoring van gedrag

De case van Mr. Janssen – next level

TOKEN ECONOMIE

*In een token economie ‘**verdienen**’ leerlingen punten/objecten voor het vertonen van **prosociaal of academisch gedrag** die ze kunnen inwisselen voor **expliciete bekrachtigers**.*

Token Economy

1. Bepaal het gedrag wat je wil bereiken
2. Kies je token (bv: poker chips)
3. Selecteer bekrachtigers (beloningen)
4. Bepaal hoe tokens verdiend worden
5. Bepaal de criteria voor het verkrijgen van de beloning
6. Maak de uitwisseling ceremonieel, belangrijk, cool.

Illustratie: www.sodaplus.be

De klaswinkel – Token economy

Winkel item	Kostprijs
3' tijd op de trampoline	5 tokens
Spotify playlist met 2 liedjes maken voor 1 les	7 tokens
Favoriet spel tijdens de speeltijd	10 tokens
Activiteit in het nabijgelegen bos	20 tokens
Verkleden voor de les LO	30 tokens
Bezoek van sportheld	50 tokens

Afsluiter

- Positief gedragsmanagement kunnen definiëren
- Positief gedragsmanagement toepassen via
 - Manipulatie van antecedenten
 - Manipulatie van consequenties
 - Gepaste reacties op incidenten

Bedankt

Peter.iserbyt@kuleuven.be

Een andere aanpak

- Plaats op voorhand het materiaal in de zaal
- LIn mogen niet in de zaal, maar maken een rij voor de ingang
- Geef leerlingen een hand/high five bij het binnen komen en benader hen persoonlijk
- Kies voor **snelle** spelvormen met **weinig spelers** waar iedereen in betrokken is
- Enige regel: fluitsignaal: kijk en luister naar leraar
- Bekrachtig goed gedrag

Voorbeelden van remediërende strategieën

3) Gedragscontract

- Tussen leraar en lln
- Teken het contract

Behavior Contract

Date: _____

I promise to work on these behavior expectations: _____

Choose 3 of the following or create your own.

★ I will avoid whining	★ I will go to bed when asked	★ I will complete my homework on time
★ I will use good manners	★ I will not interrupt	★ I will not hit
★ I will respect the property and privacy of others	★ I will be sensitive to the feelings of others	★ I will get ready for school on time
★ I will avoid places and objects that are unsafe or dangerous	★ I will present a positive attitude instead of being negative, pessimistic or rude	★ I will take responsibility for my actions and not blame others
★ I will pick up after myself	★ I will not tattle	★ I will keep good hygiene
★ I will eat healthy foods	★ I will do my chores	★ I will _____
★ I will _____	★ I will _____	

Reward for meeting these expectations: _____

Consequence for not meeting these expectations: _____

Child Signature: _____ Date: _____

Parent Signature: _____ Date: _____

KidsPoints™ | Putting Kids in the Right Direction